

Haarlem ten voeten uit

Inholland dagdeelwandeling

'Haarlem ten voeten uit' is een wandeling van Overveen naar Haarlem. De route laat meerdere kanten zien van de stad. Natuurlijk doen we de Grote Markt aan, maar we mijden de grote winkelstraten. We lopen wel door sfeervolle straatjes en komen langs een paar interessante plekken in de buitenstad, met fraaie woonwijken, industrieel erfgoed en veel water. De wandeling loopt van station Overveen naar station Haarlem. Het is een rustige route, een paar keer moet een drukker weg worden overgestoken. Wel moet soms rekening worden gehouden met fietsers. Horeca en winkeltjes zijn er in overvloed bij het begin- en eindpunt en in de Haarlemse binnenstad.

Routebeschrijving

Start: station Overveen. Vanuit station rechts en nogmaals rechts de overweg over en rechtdoor Bloemendaalseweg. Deze gaat na 'Loetje' over in Korte Zijlweg. Over de stenen brug naar links (Houtmanpad). We passeren enkele houten bruggetjes, daarna wordt pad een straat (Houtmankade) en lopen we onder de spoorweg door. Hierna heet het Brouwerskade en na de eerstvolgende brug (Kousebandbrug) Brouwersvaart (KP1). Na 500 mtr komt Brouwersvaart uit op een drukke singel, die we oversteken bij de verkeerslichten. Hierna rechtdoor de binnenstad in (Raaks) en daarna meteen eerste rechts (Jacobstraat) door een modern stukje naar een plein met terrasjes, waar we aanlopen tegen de Jopenkerk (KP2). Hier links (Zuiderstraat) en bij eerstvolgende kruispunt rechts (Gasthuisstraat). Deze komt uit op de Botermarkt, waarna we de zuidelijke binnenstad gaan verkennen (KP3). Na de Botermarkt loopt de route rechtdoor (Tuchthuisstraat), aan het einde rechts (Breesstraat), eerstvolgende links en voorbij café De Vijfhoek rechtdoor (Lange Raamstraat). Deze uitlopen tot we bij een kerkplein komen (Nieuwe Kerkplein). Dit schuin links oversteken en links de Kerkstraat in. Deze komt uit op drukke winkelstraat (Grote Houtstraat). Hier links voorbij pleintje met horeca en dan eerste rechts (Cornelissesteeg), deze komt uit op een straat (Klein Heiligland). Hier links en dan na nr. 29 rechts steegje in (Omvalspoort). Deze komt uit op een straat die we bijna loodrecht oversteken, de Zonnesteeg in. Aan het eind rechts een binnentuin inlopen (Egelantierstuin) en bij boom met rondbankje links de hof weer uitlopen via een poort, die uitkomt op de Kleine Houtstraat. Hier links en deze straat helemaal uitlopen. We kruisen een bredere weg (Gedempte Oudegracht), waarna de Kleine Houtstraat - de leukste winkelstraat van Haarlem, met allemaal particuliere winkeltjes - verder doorloopt. Bij de eerstvolgende straat linksaf (Anegang) en daarna de eerste straat rechts (Warmoesstraat). Dit keienstraatje komt uit bij de Grote of St. Bavokerk. Hier links omheen lopen tot op de Grote Markt (KP4). Rechtsaf en driekwart om de kerk heen lopen

(Riviervismarkt, Klokhuisplein) en dan linksaf (Damstraat) tot aan het water (Spaarne) met links op de hoek de Waag en iets verderop het Teylersmuseum (KP5). Hier rechts via ophaalbruggetje het Spaarne oversteken en links de kade volgen (Korte Spaarne). We komen uit bij een bruggetje, hier links de brug over en weer links terug naar de Spaarne-oever (Vissersbocht). Deze buigt naar links en wordt dan de Houtmarkt (met op nr. 7 het pand 't Scheepje, de laatste der grote Haarlemse brouwerijen, zie gevelstenen). Houtmarkt gaat over in Korte Dijk, deze buigt naar rechts, bij kruispunt meteen links (Scheepmakersdijk), deze kruist een brede straat (trappetje op) en komt uit bij een hoge windmolen aan het Spaarne (KP6). Hierna rechts (Papentoren) tot aan de bocht van een brede weg met middenberm (Papentorenvest). Links voor ons zien we de koepelgevangenis (KP7). Papentorenvest volgen tot kruispunt, hier links (Oostvest). Aan de overzijde zien we een van de gebouwen van de spoorwegwerkplaats (KP8). Iets verderop eerste straatlinks (Damaststraat), deze komt uit op de Harmenjansweg. Hier rechts onder spoorwegviaduct door. Daar stuiten we links op een oud fabriekspand met toegang naar de Oerkap (KP9). Route komt uit op brede weg, hier links brug over en meteen rechts weg oversteken en het Spaarne aan de andere oever verder volgen. Dit is een brede kade met stenen banken, vanwaar we mooi uitzicht hebben over de monumentale complexen van enkele voormalige Haarlemse bedrijven (KP10). Voor de bushalte links de weg oversteken en de woonwijk Rozenhagen inlopen via de Rozenhagenstraat (KP11). Deze helemaal uitlopen en we komen uit op de Kloppersingel, die deel uitmaakt van de 16e-eeuwse stadssingel. Aan stadszijde zijn de voormalige bolwerken in de 19e eeuw getransformeerd in een park met grote villa's. We volgen de singel tot de eerstvolgende brug links, die uitkomt bij de achterzijde van station Haarlem (KP12). Einde wandeling.

Achtergrondinformatie

Haarlem ten voeten uit: kijkpunten (Voor kijkpunten in Overveen zie de Inholland lunchwandelingen)

1. Rosehaghe - dit 'tuindorp' werd gerealiseerd in de jaren 1921-1922 naar ontwerp van Han van Loghem op de plek waar landgoed Rosehaghe stond. Van Loghem was socialist, die enkele bekende wijken op zijn naam heeft staan, zoals Tuinwijk Zuid in Haarlem en Betondorp in Amsterdam. De woningen vallen op door hun aan de Amsterdamse School gelieerde stijl, ook wel 'kubistisch expressionistisch' genoemd. Niet te verwarren met Rozenhagen (zie KP 11).
2. Jopenkerk - de laatste brouwerij in Haarlem, 't Scheepje aan de Houtmarkt, sloot in 1914. Pas met de opkomst van het craftbeer kwam er in de jaren '90 weer Haarlems bier op de markt. Brouwerij Jopen begon als huurbrouwerij, maar in 2010 openden zij hun eigen brouwerij met proeflokaal in deze vm. gereformeerde kerk. Inmiddels heeft Jopen een tweede, nog veel grotere brouwerij in de polder bij Spaarnwoude en is zij een van de meest succesvolle craftbeer brouwerijen van ons land.
3. Botermarkt, steegjes en hofjes - de Botermarkt is een van de leukste pleinen van Haarlem, net buiten de grote loop. Inderdaad werd hier ooit boter verhandeld, tegenwoordig is er nog drie keer in de week een kleine markt. Er zijn cafés met terrassen, waar ze volgens eigen zeggen meer dan 350 bieren schenken. Bij de Botermarkt begint ook onze route door de zuidelijke binnenstad met zijn straatjes, steegjes, pleintjes en hofjes, te veel om hier op te noemen.

4. Grote Markt/St.Bavo - in lijstjes met de mooiste pleinen van Nederland komt de Grote Markt in Haarlem steevast voor. Zeker nu de auto hier is verbannen. In de hoek verrijst de machtige St. Bavokerk, grotendeels in de 15e eeuw tot stand gekomen. Aan de andere zijde staat het Stadhuis, waarvan de oudste delen uit de 14e eeuw stammen. Verder omringd door historische gevels, grand cafés en terrassen.

5. Teylers Museum - absoluut uniek museum, in 1778 gesticht uit de nalatenschap van de rijke bankier en lakenfabrikant Pieter Teyler van der Hulst. Gewijd aan kunsten en wetenschap, geldt als oudste museum van Nederland. De oorspronkelijke museumzaal is nog helemaal intact. Napoleon wilde het museum per se bezoeken toen hij in Haarlem was. Het oudste deel is als het waren een museum-museum met unieke stukken. Daarnaast zijn er moderne zalen van recenter datum.

6. Molen en werf - op de kop van het Papenvest vormen molen De Adriaan en de vm. scheepswerf Zuidam (nu restaurant) een schilderachtig ensemble. De stenen industriemolen werd in 1779 gebouwd op een restant van de oude stadsmuur (vanwege de windvang), maar brandde in 1932 geheel af. De molen is pas in 2002 herbouwd.

7. Koepel - de koepelgevangenis is uit 1901 naar ontwerp van W.C. Metzelaar. In 2016 werd zij gesloten. De ronde koepel had als voordeel dat je vanuit een centraal punt alle cellen in de gaten kon houden. Vader (J.F.) en zoon Metzelaar waren de gevangenisbouwers van het Rijk. Ze hebben een groot penitenti  re oeuvre op hun naam staan, waaronder de koepels in Arnhem en Breda en bijvoorbeeld ook het gevangenisdorp Veenhuizen.

8. Spoorwegwerkplaatsen - in 1839 opende de HIJSM (Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij) de eerste spoorlijn van Nederland tussen Haarlem en Amsterdam. Het eerste station stond buiten de vesting, aan de overzijde van het Spaarne. In 1844 bouwde de HIJSM hier een werkplaats voor onderhoud en reparaties. Het complex heeft nog een paar fraaie hallen uit het einde van de 19e en begin van de 20e eeuw.

9. Stadsstrand Oerkap - uit een leerlooierij ontstond rond 1900 een fabriek voor drijfriemen, een onmisbaar product in het industriële tijdperk. Achter de vm. fabriek is stadsstrand Oerkap ingericht: een leuke 'vrijplaats' aan het Spaarne.

10. Industrieel erfgoed - vanaf de kade kijken we op de overkant uit op de panden van twee ikonische Haarlemse bedrijven. Allereerst de vm. chocoladefabriek van Droste, die zich hier in 1917 vestigde, met duidelijk herkenbaar tegeltableau in de gevel. Iets verderop de vm. machinefabriek van Figee uit 1913, bekend van de havenkranen en hijswerken. De panden hebben inmiddels verschillende andere functies.

11. Patrimoniumbuurt - de tuinwijk is na 1918 verrezen naar ontwerp van T.Kuipers en A.Ingwensen in opdracht van de Chr. woningbouwvereniging Patrimonium. Het is een mix van arbeiders- en middenstandswoningen in landelijke stijl. Alle woningen hebben voortuintjes. De Rozenhagenstraat is de centrale as, genoemd naar de kwekerij van Zocher die hier in de 19e eeuw lag. De beroemde tuinarchitecten Zocher kwamen uit Haarlem. Niet te verwarren met Rosehaghe (zie KP1).

12. Station Haarlem - het station uit 1906 is een ontwerp van spoorwegarchitect Dirk Margadant en wordt door veel mensen beschouwd als mooiste van Nederland. Het is rijk aan Jugendstil-elementen, waaronder prachtig gedecoreerde tegeltableaus op de perrongebouwen. In combinatie met het gietijzer van de overkapping en de viaducten aan weerszijden van het station een uniek monument uit het industriële tijdperk.

